

והענין בזה, דהנה, ישראל אורייחא וקובי"ה כולא חדי', ולכן, כשמ שהקבי"ה נמצא בכל מקום ובכל זמן ולהיותו למעלה מן הזמן, שזוהו למעלה גם מגדר הנצחיות]. כך גם נשיי, שאפילו בירידתן למטה הרי הם נצחיים, שאין יכולים לכלותם ח"ו. וכיון שהקשר דישאל עם קובי"ה הוא עיי אורייחא, מואים בניי שידעיים הם שגם התורה ומצוות נצחיים הם ככל זמן ובכל מקום, שלכן, כאיוז מדינה שבה נמצאים, וכאיה זמן שבו נמצאים, גם כמצב של גזירות כו', מוכרחים הם ללמוד תורה ולקיים מצוות כמו בשעה שנמצאים איש תחת גפנו ותחת תאגמו', ואדרכה, בתוקף גדול יותר, כי, ההתנגדות שעיי הגזירה מעוררת אצל בניי כחות נעלמים, שעד עתה לא היו זקוקים אליהם, ולכן לא פעלו פעולתם, ואילו בשעת הגזירה, אי אפשר להסתפק בכחות הגלויים כלכל, ויש צורך בהתעוררות וגילוי כחות הנעלמים, שהם בתוקף גדול יותר מאשר כחות הגלויים, ולכן, גם הפעולה דקיום התומי"צ שכאה מצד כחות חדישים אלו היא ביתר תוקף וביתר שאת. והנה צדקת פדונו כישואל, שהפדיון דישאל כך האומות הרי"ע של צדקה, שעייז יכול להיות קיום התומי"צ בתמידות, ויחידה מזה, שעיי הפדיון בין האומות בזמן הגלות, שיש מגיעות וערכובים על קיום התומי"צ, נעשה קיום התומי"צ בתוקף גדול יותר. והנה מי"ש בתחילת הכתוב מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות הוי' (צדקת פדונו כישואל), ואיתא בזה"י מקול מחצצים דא קול יעקב, דקול יעקב קאי על לימוד התורה, וכיון שגדול תלמוד שמבא לידי מעשה⁸, ה"ז כולל גם קיום המצוות. והיינו, שעיי הפדיון דישאל בין האומות (שזוהי"ע צדקת פדונו כישואל), ויחוסף עילוי בקיום התומי"צ (שזוהי"ע מקול מחצצים), שהוא בתמידות, ובתוקף גדול יותר, שזוהו התוקף דמסירת נפש.

ב) ודנה ענין זה (שכשעת הגזירה נעשה קיום התומי"צ בתוקף גדול יותר) מציינו גם בהימים שלפני נס חנוכה, שאז הייתה גזירה נזירה, שהיתה גזירה רוחנית, כדאיתא במדרש⁹ שאמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל, והסיבה לכך שהיו יכולים לבוא ולדרוש מבני ישראל כתבו כו' שאין לכם חלק באלקי ישראל, היא, משום שכבר הייתה ההתחלה מזה שרצונם ה"י להשכיחם (לא תורה סתם, אלא)

8 קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.
9 דא ר' יודשלימי חגיגה פ"ב ה"ב. מגילת תענית ספ"ב. ב"ר פ"ב, ד. ועד.

5 ראה חז"ל עג, א.
6 ע"פ מלבי"ם א, ה. ה. מנכ"ד ד, ג.
7 ת"א לב, א.

בסי"ד. י"ט כסלו, ה'תשי"ד
(תנחה בלתי מוגה)

אמרי רכי אושעיא מאי דכתיב צדקת פדונו כישואל, צדקה עשה והק"ה בישראל שפודן לבין האומות. והיינו, שאף שכפסוק נאמר צדקת פדונו כישואל, דולש ר' אושעיא ע"ד אל הקרי פדונו אלא פדונו (מלשון פדיון), ומפליש צדקת פדונו כישואל, שזה שהקבי"ה פיד את בניי בין האומות הרי"ע של צדקה כישואל. וההסברה בזה, כפידוש רשיי, שלא היו יכולים לכלותם חד. והיינו, שמוצד היות עם בניי מפורד ומפורד בכמה ארצות, וכמילא אינם נמצאים כולם תחת שלישות אומה אחת, הנה הא גופא שאותה אומה יודעת שאין ביכלתה לכלות ח"ו את כולם, מונע אותה מלכלות גם את החלק מבניי שנמצא תחת שלישותה, כמבאר בהמשך דברי הגמרא⁴. וע"ז בנוגע לגזירות רוחניות, שכאשר במדינה אחת יש גזירות על לימוד התורה או על קיום המצוות, ובשעה זו נמצאים בניי גם במדינות אחרות שבהם לא מגיעים גזירות אלו, הרי נוסף לכך שעייז מואפשר הענין דלימוד התורה וקיום המצוות בתמידות (עיי בניי שבשאר המדינות), הנה עוד זאת, שקיים התומי"צ עיי בניי בשאר מדינות, נותן תוספת כח וחזוק לבניי שנמצאים באותה מדינה שבה גזרו על קיום התומי"צ, שיתעוררו לקיים תומי"צ בתוקף גדול יותר.

1) על הצדק התנחה שבארכיון ספריית אגודת חסידי תבי"ד - עין ב"ק אדמו"ר שליט"א בבתי"ק: "קו"י חוותה תו"ח". וראה שיחת ש"פ וישב בתחלתה (ת"מ ח"י ע' 269), שמאמר זה מיוסד על המאמר ד"ה אמר ר' אושעיא צדקת פדונו דיי"ט כסלו תרפ"ט, שאמרו בזמן ההתנה (נופש בקומטים דרושי חתונה תרפ"ט - סה"מ קונטרסים ח"א לב, ב' ואל"ה). סה"מ תרפ"ט ע' 113 (ואל"ה). ולפני זה - במאמרים של סה"מ האמציני (ראה תורת חיים בשלה שכתב, א ואל"ה) ואל"ה (בהוצאה החדשה - רכא, ד ואל"ה). שעיר תשובה ח"ב ז, ד ואל"ה), אדמו"ר העיי"צ (ראה אותה"ת בשלה ע' עתו ואל"ה), ואדמו"ר סה"מ (ראה ר"ה ת"ה תת"ל תרכ"ז, תרכ"ט - סה"מ תרכ"ז

2) ס' שופטים ה, יא.
3) פסחים פו, ב.
4) ויש, שר' אושעיא חשיב ל"ההוא מינא" על דברי רבנן שמעל אוה"ע שי"אחונכו שנים ולא קא עבדין לכו מדי' - בדיע' כמה אלא י"שום ולא ידעיתו ויכי תפנו. תלפין כולו, ליתנהו גבייכו. מאי דאיכא גבייכו, קרי לכו מלכותא קטיעתא. אמר לי' .. ברא נתנין ובהו סלקינן' (במחשבה זו אמר עסקינן תמיד - פרש"י).

זה נעשה שם שמים שגור כפי כל, באופן שלמעלה מטו"ד. וזהו שגורית המן היתה על כל היהודים דוקא, היינו, שהתנגדותו היתה להענין שלמעלה מטו"ד דוקא. וכיון שענין זה הוא בכל היהודים בשוה, לכן היתה גם הנגזרה על כל היהודים בשוה, מנער ועד זקן טף ונשים.¹⁹

ועוד זאת, שגם ההצלה וכנ"י היתה ע"י הנגלה שלמעלה מטו"ד (היפך השכל), שה"ע המט"י. הן בתנוכה, ע"י המלחמה באופן דמסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וכו',²⁰ שהנהגה זו (שחלשים ומעטים יצאו במלחמה נגד גבורים ורבים) איך לה מקום בשכל, אלא היא באופן דמט"י. והן בפורים, שהתחלת ביטול הגזירה הי' ע"י שמרדכי קיבץ תינוקות של בית רבן דוקא ולמד עמהם תורה, עד שעלה קולם למעלה כקול גורים, ואז נטל הקב"ה אותן אגרות שגור עלהם וקעס²¹ (וכתוצאה מזה נעשה לאח"כ ביטול הגזירה למטה). ובהמשך לזה היתה הנהגת בני"י למטה, ושמחות בגופים (שלא ידעו שנשתנה גור הדין למעלה), באופן שמסור עצמן למות כל השנה כולה ולא עלה להם (אפילו אצל הקטן שבהם) מחשבת חוץ חוץ²². ודוקא ע"י ענינים הנ"ל שהם למעלה מטו"ד נעשה ביטול הגזירה באופן דונהפוך הוא²³.

וכללות הענין בה, שחנוכה ופורים הם ב' החגים שניתוספו בזמן הגלות דוקא. דהנה, גם נס חנוכה שהי' בזמן בית שני, הרי גם אז היו בני"י בגלות. ועאכור"כ נס פורים, שגם לאחרי הנס אכתי עברו אחשוורוש אנק"י²⁴. וכיון שכללות העבודה דומן הגלות היא באופן של מט"י דוקא²⁵, לכן, גם ההתנגדות שמצד הלעו"ז היא (לא בנוגע לענינים של שכל, אלא) בנוגע לענינים שלמעלה מטו"ד דוקא. אמנם, התנגדות זו מצוררת את הכחות הפנימיים והנעלמים, שעל ידם נעשית העבודה ביחוד וקוף וכיחוד שאת (כנ"ל ס"א).

ג) ועפ"י יש לבאר מ"ש בילקוט²⁶ על הפסוק²⁷ הקול קול יעקב (שהו"ע מקול מחצצים, דא קול יעקב, ככזה הנ"ל), לא עמדו פלוסופים באומות העולם כבלעם בן בעור וכאבימוס הגודי, נתכנסו כל אומות העולם אצלן, אמרו לו, תאמר שאנו יכולים להודותו

19) אסתר רבה פ"ט, ד.
20) ת"ח מגילת אסתר צ"ג, א. ועוד.
21) אסתר ט, א.
22) מגילת י"ד, א.
23) ראה סה"מ תומ"ח ע' קפ"ו ואילן.
24) ת"ש ע' 118 ואילן. וכנ"מ.
25) ילקוט שמעוני תולדות רמז קטן.
26) תולדות כ"ג, כב.
27) ו' אסתר ג' י"ג.

תורתו ולהעבירים (לא ממצוות סתם, אלא) מוזהר וצונן¹⁰ דוקא, כידוע¹¹ הריק בה, שלא הי' איכפת להם שבני"י ילמדו השכל שבתורה, כי אם, להשיכיתם תורת דייקא, שזהו מה שלמדו התורה הוא משום שזוהי תורתו של הקב"ה, שאז לא נוגע אם יש דבר שאינו מוכן בשכלו, ואדרבה, הסדר הוא שתחילה צ"ל נעשה, ורק אח"כ יכולים לדרוש שיהי' גם נשמע¹² (הבנה והשגה), הנה על זה היתה הנגזירה להשיכיתם תורתן, שלמדו התורה יהי' רק ע"פ שכל בלבד. וכמו כן בנוגע להמעשה שבא ע"י למוד התורה (גדול תלמוד שמביא לדי מעשה), שהנגזרה היתה להעבירים ממצוות שנקראים חוקי רצונך דוקא, מצוות שהתורה ושכל. והיינו, דכשם שבנוגע לחורה היתה הנגזירה להשיכיתם שהתורה היא של הקב"ה (תורתך), אלא ילמדו תורה רק מצד השכל שבכור, כן הי' במילא גם בנוגע למצוות, שהנגזירה היתה להעבירים מחוקי רצונך דוקא. ולאחרי ההתחלה דלהשיכיתם תורתך ולהעבירים מחוקי רצונך, באו סוכ"ס למעמד ומצב של תביעה כחוב כו' שאיך לכן חלק באלקי ישראל ח"י. ונמצא, שבזמן הנגזירה בימים שלפני חנוכה היתה עיקר עבודתם של בני ישראל באופן שלמעלה מטעם ודעת, שזהו"ע דתורתך וחוקי רצונך דוקא.

ועוד הי' גם כהימים שלפני נס פורים, שאז היתה גזירת המן, דאף שהיתה גזירה גופנית, להשמיד להרוג ולאבד¹³, הרי הנגזרה זו היתה בגלל היוחס יהודים (להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים) דוקא¹⁴, שכשם זה נקראים כל בני"י (גם אלה שאינם משבט יהודה, אלא משאר השבטים), ע"ש הכפירה בע"י, שכל הכופר בע"י נקרא יהודי¹⁵ (ובדרך ממילא מודה הוא בכל התורה כולה¹⁶). שזהו"ע שלמעלה מטעם ודעת, וכמ"ש רבינו הזקן (בעל השמחה) בתורה אורי, שאפילו תינוקות יודעים שיש שם אלקה מצוי כו' אף שאיך בהם השגה ותפיסה איך ומי, שזהו מצד התגלות המאור עצמו (עצמות ומדות), שהוא למעלה מבחי האור, ולמעלה משייכות לענין של צמצום (שאפילו לא נגע בו)¹⁷, ומצד

10) נוסח הדראת י"על התיס"ח דחנוכה.
11) ראה גם סה"מ תרח"י ע' קצ"ג. ת"ש.
12) ע"ש 59 ואילן (נפתח ב"חיות יום" ב שבת).
13) ד"ה ת"ר מצות ב"ח תשל"ח (ת"מ סה"מ).
14) ראה סה"מ תומ"ח ס"ח ע"כ קס"א ואילן.
15) ד"ה בבאי לגי תשכ"ט פ"ז (ת"מ סה"מ).
16) משפטים כ"ד, ו' שבת פ"א, א.
17) אסתר ג' י"ג.

ד) ויש להוסיף, שמ"ש אבימוס הגדיר לאור"ע אי אתם יכולין להן דוקא (היינו, שבשביל ביטול השליטה דידי בבתי נכסיות ובבתי מדרשות בלבד, כפי שהוא בהגבלת השכל, אלא יש צורך בהחזקת ויחוד עם תפלה דוקא, שהה"ע התקשרות עם הקב"ה שלמעלה מטו"ד), הוא מענה על שאלת אור"ע כיצד יהיו יכולים לחזונו באומה זו, לשון זיווג דוקא, ולא לשון של מלחמה, וכי"ב, היינו, שהצורך בקולו של יעקב כפי שהוא למעלה מטו"ד (בבתי נכסיות ובבתי מדרשות) דוקא, הוא בעיקר כדי שלא יהיו אור"ע יכולין להן לישראל באופן של זיווג, שזהו"ע קשה וחמור יותר מאשר מלחמה סתם. והענין בזה, שיש חילוק בין גזירות גופניות לגזירות רוחניות, שבגזירות גופניות יש להתיירא גם מגזירה בדרך מלחמה, משא"כ בגזירות רוחניות, הנה בהיותם בדרך מלחמה אין להתיירא מהם כ"כ, אלא יפקד החשש הוא מגזירה רוחנית שבאה (לא בדרך מלחמה, שידועים בכיבוד שהלעו"ז הוא מנוג ולחם כ"ו, אלא אדרבה) באופן שרוצים להזדווג לישראל, היינו, שהלעו"ז מעמיד פנים שרצונו להיות זוכיר של איש ישראל, להיות עמו בחיבור ויחוד, שאז יש מקום לחשוש שמא יהיו יכולין להן ח"ו. וע"ד הידוע בפירושו מאור"י²⁶ כך אומנתו של יצה"ר הזים אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך עבוד ע"ז, שהתחלת פעולת היצה"ר על איש ישראל עובד הוי", היא, באופן של הסכם, באמרו שגם הוא (היצה"ר) מסכים עמו, ועם היצ"ט, בעסקן בעניני קדושה, ועל זה אומר לו עשה כך. וכיין שגם הוא מסכים עמו, יש לו כבר אפשרות להחזיר במחשבתו איזה פני", ענין של כבוד וכי"ב. וכך הולך מדהי אל דחי, שמהאמירה דעשה כך בנוגע לעניני קדושה, יכול לכוא עד לאמירה לך עבוד ע"ז. ועד"ז הוא הפירושו בדברי אור"ע לאבימוס הגדיר שרצונו להזדווג באומה זו, היינו, שיהיו יכולין להן (לא בדרך של מלחמה, אלא) בדרך של זיווג וחברות דוקא. והעצה לזה שלא יהיו יכולין להן בדרך זיווג, היא, לא ע"י הנהגה ע"פ שכל, אלא ע"י הנהגה שלמעלה מטו"ד דוקא. דהנה, כאשר הנהגה היא ע"פ שכל בלבד, הרי מצד השכל יתכן לפעמים שלא יכדון בתנועה של קידוב (זיווג וחברות) אם זוהי אמנם הסכמה אמיתית ללא פני", או שהתנועה בזה היא לגרום טוב"ס כליין רוחני דלך עבוד ע"ז ח"ו. אבל כאשר הנהגה היא למעלה מטו"ד, שעומד בתנועה של מס"ע

באומה זו. אמר להן, לכו וחזור על בתי נכסיות ובתי מדרשות שלהן, אם מצאתם שם תינוקות מצפופים בקולם, אי אתם יכולים להן כ"ו, שכך הבטיח אברהם ואמר להם הקול קול יעקב, בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי נכסיות ובבתי מדרשות אין הידים ידי עשו (שולמות), וצריך להבין אומרו לכו וחזור על בתי נכסיות, דלכאורה, מהי השייכות דתנוקות מצפופים בקולם, לימוד התורה דתנוקות של בית רבן, לבתי נכסיות, מקום תפלה דוקא. ולכאורה כדי לכוור אם תנוקות מצפופים בקולם, צריך לחזר בחזרים ותלמודי תורה, שהוה המקום שבו לומדים התנוקות, ולא בבתי נכסיות. אך הענין בזה, ע"פ האמור לעיל (ס"ב) שלילמוד התורה בלבד אינו מספיק, שהרי היונים הסכימו ללימוד התורה בתנאי שיהי" ע"פ הגבלת השכל, היינו, שרצונם הי" להפוך ח"ו דרכם של בני"ו ולהקדים נשמע (הכנה והשגה) תחילה, ורק לאחר זה ובהתאם לזה יהי" הנוגשה. וזהו שאמר אבימוס הגדיר לנו וחזור על בתי נכסיות ובתי מדרשות, לראות אם לימוד התורה (בתי מדרשות) מחובר ויחוד עם תפלה (בתי נכסיות), היינו, שכשם שהתפלה היא לפני הקב"ה, שמתפלל אליה ומבקש ממנו כ"ו משום שידע שבכ"ו של הקב"ה למלאות את כל מחסורו²⁷, וכמ"ש²⁸ ועברתם את הוי" אלקיכם (וע"ז) וכך את לחמדן, ואת מימדי, כך גם בעת לימוד התורה צריך להיות באומה תנועה, שהלימוד שלו הוא משום שהתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, שלכן, איך פלא אצלו אם אינו מכיין ענין בתורה, ואדרבה, הפלא הוא להיפך, איך יתכן שענין בתורה שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה, יהי" מוכן לנוכח שאינו בעד כלל לכורא, ואיך זה אלא משום שרצה הקב"ה שתהא כל מחשבה תפיסא בהן, שלכן נסעה התורה וירדה בסדר המדרגות (כמ"ש רבינו הזקן בתניא²⁹), כדי שכאו"א מישראל יוכל להשיג התורה, וכמילא, גם אם עדיין לא הגיע הזמן שהיא בעצמו יבין את התורה, איך זה פלא אצלו, וכודאי שאיך זה מונע אותו ח"ו מלימוד התורה. וזהו מ"ש אבימוס הגדיר שדוקא כאשר קול יעקב נשמע בבתי נכסיות ובבתי מדרשות, שנוקראים מקדש מעט³⁰, לפי שיש בהם גילוי אלקות (היינו, שאיך זה לימוד התורה בלבד, אלא הלימוד הדרו באלקות שבתורה, שהיא רצונו וחכמתו של הקב"ה), איז יודעים שאיך הידים ידי עשו, אי אתם (אומות העולם) יכולין להן.

26) פ"ד (ח, ב).
27) יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

28) ראה גם סתמ"ע להצ"צ קטו, א.
29) משפטים כג, כה.
30) ראה גם סתמ"ע להצ"צ קטו, א.

לענין של הלכה איתא בסנהדרין³⁶ שהמעלה המיוחדת של דוד (רלא כשאר המעלות שנימנו בדוד, שככולם אמר שאול יהונתן בני כמותו), היא, שזלכה כמותו בכל מקום, כפי שלמדים מזה שבו נאמר³⁷ והי' עמו. והיינו, שהענין דהלכה כמותו הוא לא מצד השכל, הבנה והשגה, כי אם מצד זה שהי' עמו, שהו"ע של סיעתא דשמיא, וכזה גופא משם הרי' דוקא, שהוא למעלה משם אלקים הקשור עם מציאות הכריאה והעולם, שלכן מצינו³⁸ שמצד שם אלקים, כולל גם הדוגא היותר נעלית דשם אלקים, שהו"ע אלקים חיים³⁹, ישנו הענין דאלו דברי אלקים חיים⁴⁰, דשם אלקים, אלקים חיים, קאי על ספירת הבינה⁴¹, וענינו בתורה הוא הלמוד באופן של הבנה והשגה בלבד, ומצד זה יכול להיות אלו ואלו דברי אלקים חיים, ללא ביורר ההלכה באופן שאומרים על טמא טמא ועל טהור טהור. וכדי להיות ביורר ההלכה, על טמא טמא ועל טהור טהור, צריך להיות הרי' עמו דוקא, שם הרי' שלמעלה משם אלקים, וענינו בתורה הוא הלמוד מתוך מטי' שלמעלה מהבנה והשגה, שע"י נעשה הלכה כמותו, כיין שמגיע לדוגת התורה כפי שהיא באופן של אמת לאמתו (ע"ד מאו"ד⁴² דן דין אמת לאמתו)⁴³. ועז"ע מקול מחצצים, שדרוש מחצצים מלשון מחיצה, שזוהי המחיצה שבין טמא לטהור, היינו, המחיצה שמבדילה בין הענינים השייכים לצד הקדושה ובין הענינים השייכים לסט"א, שבהגשמתם ה"ה מציאות נפרד כ"ר. וזהו גם תוכן הענין דהלכות שבת, חגיגה ומעילה, שגם בהם ישנו ענין המחיצה (מקול מחצצים), שהרי בהלכות שבת ישנה המחיצה וההבדלה שבין רשות הרבים לרשות היחיד, היינו, בין רשות הרבים שבו יש מקום לטעות דשתר רשויות הין⁴⁴, לרשות היחיד דקדושים, והלכות מעילה הם השמירה שלא תהי' ומעילה, שתחגיגה הו"ע דקדושים, והלכות מעילה הם השמירה שלא תהי' מעילה בקדושים, שענין זה נעשה ע"י המחיצה שבין קודש לחול, שלא ישתמשו בקודש בשביל עניני חול. והענין בזה, שיכול להיות מצב של תצוד המחיצה, שאין לו הכרה ברורה לחלק ולידע שענין זה הוא קודש ברור וענין זה הוא חול ברור, והיינו, שלמור התורה הוא באופן שנויין לא הגיע להדגא שיכול לפסק הלכה ברורה לומר על טמא טמא ועל

36 ז"ג. ב.
37 377 שמואל"א טו, יח.
38 388 עירובין י"ג ב. ושי"ג.
39 399 שבת י"ד, א. ושי"ג.
40 400 ראה סה"מ תרכ"ז שם (ע' רפ"ג).
41 411 ראה לקוטי השי"ס להארא"ל ריש מסכת שבת. אה"ת בראשית ח"ג תרכ"ב.
42 422 ראה תניא ספ"ג.
43 432 ראה סה"מ תרכ"ז שם (ע' רפ"ג).
44 440 ראה סה"מ תרכ"ז שם (ע' רפ"ג).

לענין של הלכה איתא בסנהדרין³⁶ שהמעלה המיוחדת של דוד (רלא כשאר המעלות שנימנו בדוד, שככולם אמר שאול יהונתן בני כמותו), היא, שזלכה כמותו בכל מקום, כפי שלמדים מזה שבו נאמר³⁷ והי' עמו. והיינו, שהענין דהלכה כמותו הוא לא מצד השכל, הבנה והשגה, כי אם מצד זה שהי' עמו, שהו"ע של סיעתא דשמיא, וכזה גופא משם הרי' דוקא, שהוא למעלה משם אלקים הקשור עם מציאות הכריאה והעולם, שלכן מצינו³⁸ שמצד שם אלקים, כולל גם הדוגא היותר נעלית דשם אלקים, שהו"ע אלקים חיים³⁹, ישנו הענין דאלו דברי אלקים חיים⁴⁰, דשם אלקים, אלקים חיים, קאי על ספירת הבינה⁴¹, וענינו בתורה הוא הלמוד באופן של הבנה והשגה בלבד, ומצד זה יכול להיות אלו ואלו דברי אלקים חיים, ללא ביורר ההלכה באופן שאומרים על טמא טמא ועל טהור טהור. וכדי להיות ביורר ההלכה, על טמא טמא ועל טהור טהור, צריך להיות הרי' עמו דוקא, שם הרי' שלמעלה משם אלקים, וענינו בתורה הוא הלמוד מתוך מטי' שלמעלה מהבנה והשגה, שע"י נעשה הלכה כמותו, כיין שמגיע לדוגת התורה כפי שהיא באופן של אמת לאמתו (ע"ד מאו"ד⁴² דן דין אמת לאמתו)⁴³. ועז"ע מקול מחצצים, שדרוש מחצצים מלשון מחיצה, שזוהי המחיצה שבין טמא לטהור, היינו, המחיצה שמבדילה בין הענינים השייכים לצד הקדושה ובין הענינים השייכים לסט"א, שבהגשמתם ה"ה מציאות נפרד כ"ר. וזהו גם תוכן הענין דהלכות שבת, חגיגה ומעילה, שגם בהם ישנו ענין המחיצה (מקול מחצצים), שהרי בהלכות שבת ישנה המחיצה וההבדלה שבין רשות הרבים לרשות היחיד, היינו, בין רשות הרבים שבו יש מקום לטעות דשתר רשויות הין⁴⁴, לרשות היחיד דקדושים, והלכות מעילה הם השמירה שלא תהי' ומעילה, שתחגיגה הו"ע דקדושים, והלכות מעילה הם השמירה שלא תהי' מעילה בקדושים, שענין זה נעשה ע"י המחיצה שבין קודש לחול, שלא ישתמשו בקודש בשביל עניני חול. והענין בזה, שיכול להיות מצב של תצוד המחיצה, שאין לו הכרה ברורה לחלק ולידע שענין זה הוא קודש ברור וענין זה הוא חול ברור, והיינו, שלמור התורה הוא באופן שנויין לא הגיע להדגא שיכול לפסק הלכה ברורה לומר על טמא טמא ועל

36 ז"ג. ב.
37 377 שמואל"א טו, יח.
38 388 עירובין י"ג ב. ושי"ג.
39 399 שבת י"ד, א. ושי"ג.
40 400 ראה סה"מ תרכ"ז שם (ע' רפ"ג).
41 411 ראה לקוטי השי"ס להארא"ל ריש מסכת שבת. אה"ת בראשית ח"ג תרכ"ב.
42 422 ראה תניא ספ"ג.
43 432 ראה סה"מ תרכ"ז שם (ע' רפ"ג).
44 440 ראה סה"מ תרכ"ז שם (ע' רפ"ג).

לענין של הלכה איתא בסנהדרין³⁶ שהמעלה המיוחדת של דוד (רלא כשאר המעלות שנימנו בדוד, שככולם אמר שאול יהונתן בני כמותו), היא, שזלכה כמותו בכל מקום, כפי שלמדים מזה שבו נאמר³⁷ והי' עמו. והיינו, שהענין דהלכה כמותו הוא לא מצד השכל, הבנה והשגה, כי אם מצד זה שהי' עמו, שהו"ע של סיעתא דשמיא, וכזה גופא משם הרי' דוקא, שהוא למעלה משם אלקים הקשור עם מציאות הכריאה והעולם, שלכן מצינו³⁸ שמצד שם אלקים, כולל גם הדוגא היותר נעלית דשם אלקים, שהו"ע אלקים חיים³⁹, ישנו הענין דאלו דברי אלקים חיים⁴⁰, דשם אלקים, אלקים חיים, קאי על ספירת הבינה⁴¹, וענינו בתורה הוא הלמוד באופן של הבנה והשגה בלבד, ומצד זה יכול להיות אלו ואלו דברי אלקים חיים, ללא ביורר ההלכה באופן שאומרים על טמא טמא ועל טהור טהור. וכדי להיות ביורר ההלכה, על טמא טמא ועל טהור טהור, צריך להיות הרי' עמו דוקא, שם הרי' שלמעלה משם אלקים, וענינו בתורה הוא הלמוד מתוך מטי' שלמעלה מהבנה והשגה, שע"י נעשה הלכה כמותו, כיין שמגיע לדוגת התורה כפי שהיא באופן של אמת לאמתו (ע"ד מאו"ד⁴² דן דין אמת לאמתו)⁴³. ועז"ע מקול מחצצים, שדרוש מחצצים מלשון מחיצה, שזוהי המחיצה שבין טמא לטהור, היינו, המחיצה שמבדילה בין הענינים השייכים לצד הקדושה ובין הענינים השייכים לסט"א, שבהגשמתם ה"ה מציאות נפרד כ"ר. וזהו גם תוכן הענין דהלכות שבת, חגיגה ומעילה, שגם בהם ישנו ענין המחיצה (מקול מחצצים), שהרי בהלכות שבת ישנה המחיצה וההבדלה שבין רשות הרבים לרשות היחיד, היינו, בין רשות הרבים שבו יש מקום לטעות דשתר רשויות הין⁴⁴, לרשות היחיד דקדושים, והלכות מעילה הם השמירה שלא תהי' ומעילה, שתחגיגה הו"ע דקדושים, והלכות מעילה הם השמירה שלא תהי' מעילה בקדושים, שענין זה נעשה ע"י המחיצה שבין קודש לחול, שלא ישתמשו בקודש בשביל עניני חול. והענין בזה, שיכול להיות מצב של תצוד המחיצה, שאין לו הכרה ברורה לחלק ולידע שענין זה הוא קודש ברור וענין זה הוא חול ברור, והיינו, שלמור התורה הוא באופן שנויין לא הגיע להדגא שיכול לפסק הלכה ברורה לומר על טמא טמא ועל

36 ז"ג. ב.
37 377 שמואל"א טו, יח.
38 388 עירובין י"ג ב. ושי"ג.
39 399 שבת י"ד, א. ושי"ג.
40 400 ראה סה"מ תרכ"ז שם (ע' רפ"ג).
41 411 ראה לקוטי השי"ס להארא"ל ריש מסכת שבת. אה"ת בראשית ח"ג תרכ"ב.
42 422 ראה תניא ספ"ג.
43 432 ראה סה"מ תרכ"ז שם (ע' רפ"ג).
44 440 ראה סה"מ תרכ"ז שם (ע' רפ"ג).

כמאמר רז"ל⁵⁰ שהקב"ה טבע כל אדם בחתומו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו, אין דעתם דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומים זה לזה⁵¹, שעד⁵² מה רבו מעשיך הוי', ישנו גם הענין דמה גדול מעשיך הוי'⁵³, דקאי בכללות על הכרואים הגדולים והנפלאים שבצבא השמים, שהם קיימים באישי⁵⁴, וגם בכמות גדולים הם שלא בערך לגבי צבא הארץ. וממשיך, והגבולה זו יציאת מצרים שנאמר⁵⁵ וראו ישראל את הוי' הגדולה וגו', והיינו, שהיציאה ממצרים הייתה עי' המכות שהביא הקב"ה על מצרים, נסים גדולים ביותר שהיו באופן דוהפלה ה' וגו'⁵⁶ (שלכן נקבע זכר ליציאת מצרים ככוי"כ ענינים של תומי"צ⁵⁷). ועי' לך הוי' הגדולה והגבולה, ששם היות מעי"ב ויצי"מ דברים גדולים תורואים, מי"מ, לך הוי', שהם נלקחים ממך וכטלים לך, והיינו, שגם המדות חסד וגבורה כלא חשיבי לגבי ית', כי כל ענין המדות אינו אלא לצורך בריאת העולמות, כמישי⁵⁸ נכור וחמין הוי' וחסידך כי מעולם המה, אבל לך לגבי ית' הי' כלא חשיבי ממש. וממשיך, והתפארת זו מהן תורה, דהנה, תפארת ענינה התכליות וחובור הפכים, הן בכללות העולם, שהיא כלול מבי' הפכים, והחיות וגשמייות, והן בכל נברא ונברא, שכלול מנפש וגוף, והחיות ביניהם, שלום בפמליא של מטה, וגם שלום בפמליא של מעלה⁵⁹, שהי"ע התפארת, נעשה במתן תורה, שנוניתה לעשות שלום בעולם⁶⁰, וגם עי' לך הוי', שמורת התפארת (זו מ"ת) בטלה לך, כי אפילו בנוגע לתורה אתה⁶¹ שאינה אלא נוכלות חכמה שלמעלה תורה, ולכן ה"ה כביטול כוי' ומסים, והנצח זו ירושלים, וההודו זו בית המקדש, דקאי על בנין ירושלים וביית המקדש דלעתיד לבוא, בנין שאין אחריי חורבן, שיהי' קיים לעד ולעולמי עולמי⁶², שלכן נקרא בשם נצח.

והנה ידוע בסדר הספירות שנוצח והודו הם עניפי החסד והגבורה⁶³. ועפ"י צורך להבין מ"ש לך הוי' הגדולה זו מעשה בראשית, והנצח

- (57) ראה בשתה שלאחרי המאמר ס"ח ואליל (תרי"ג הוי' ט"ע 262 ואליל).
- (58) תהלים כה, ג.
- (59) ראה סנהדרין צ"ג, ב.
- (60) ראה המבי"ט סוף הלכות חנוכה.
- (61) בי"ד פ"י"ג, ה.
- (62) חזו"ת ח"א כתי, א. ח"ג רכ"א, א.
- (63) ראה תקי"ז תכ"ב (סתי, ב). וכי"מ.
- (50) סנהדרין ל', טע"א (במשנה).
- (51) ברכות שם. סנהדרין ל"ח, א.
- (52) תהלים קד, כד.
- (53) ראה תו"א וראו"נ, ב.
- (54) ראה ירושלמי ברכות פ"א ה"א.
- (55) תשי"ט ע" 142 ובכ"מ.
- (56) בשלח י"ד, לא.
- (57) וראו"נ ט, ד. וראה פשי"י תבוא כתי.

טהור טהור, וטעם הדבר, לפי שהלימוד שלו הוא מצד השכל בלבד (שכל דקדושה, אבל שכל בלבד), שמצד זה יכול להיות אלו ואלו דברי אלקים חיים. ועי' מקול מתצצים בין משאבים, שברי שלימוד התורה יהי' באופן שברור אצלו בודאות ללא ספיקות מקומם של המחצות, צריך להיות הענין דמשאבים, לשאוב דברי תורה מהמעין והמקור⁴¹, היינו, שלילמוד התורה יהי' (לא מצד השכל, אלא) מצד היות התורה חכמת ורצונו של הקב"ה, שיעי"ז יבוא לכיין לאמיתתה של תורה, אמת לאמתו, ולומר ההלכה על טמא טמא ועל טהור טהור.

אמנם

זה דרשו חז"ל צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיוץ לבין האומות⁴², שהענין דמקול מתצצים גו' הוא זקא כאשר ישראל מפוריץ בין האומות. גם צריך להבין אומרו צדקה פרוצו בישראל, דלכאורה, אם כוונת הפסוק ללמדנו שצדקה עשה הקב"ה בישראל שפיוץ לבין האומות, הי' צריך לכתוב מלכתחילה לישן פרוצו (לשון פיוץ), ולא פרוצו. ומזה גופא מוכח שהעיקר הוא הענין דפרוצו בישראל, אלא שכדי לבוא לזה צריך להיות הענין דפיוץ לבין האומות.

ויובן

הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההודו, לך הוי' הגדולה זו מעשה בראשית זו יציאת מצרים כוי', במתנתת תנא משמ"י דרבי עקיבא כוי' והתפארת זו מתן תורה, והנצח זו ירושלים, וההודו זו בית המקדש. והענין כזה, כידוע⁴³ שבפסוק זה נימנו כל פרטי הספירות, החל מגדולה, דקאי על ספירת החסד, וכן שאר הספירות עד חוד, שהם עיקרי הספירות⁴⁴ (ולאח"ז ממשין בפסקא בפ"ע כי כל בשמים ובארץ, ספירת היסוד, ולך הוי' הממלכה, ספירת המלכות). ופירשו חז"ל לך הוי' הגדולה זו מעשה בראשית, והיינו, שמעשה בראשית מורה על גדולתו הוי', כמישי⁴⁵ מה גדול מעשיך הוי', דהנה, נוסף על הרכיבי שבנבואים [הן כמין הדומם, שיש בו ריכוי נבואים מינים ממינים שונים, ועד"ז כמין הצומח ומין החי, ואפילו כמין המדבר,

- (43) ראה גם חזר שבתעתיק 7.
- (44) ראה גם תנא רבי אליהו רבה שם.
- (45) נתי, א.
- (46) דברי הימים א' כ"ט, יא.
- (47) ראה סידור הארי"ל במקומו. וכי"מ.
- (48) ראה סידור (עם דא"ח) שפי' הו"ג בעומר דש, א. אה"ת נ"ד ח"ב ע' מתקנב.
- (49) תהלים צ"ב, ג.

נפשו, שלכן, גם כאשר מדובר אודות ענין קטן לפי ערך, שע"פ שכל אינו שווה שבשביבילי יבוכו אח כל הכחות וכל האוצרות, מוכן הוא ליתן חכל בשביביל הונצחון שנוגע בפנימיות נפשו ועצם מצאוחו.

ועד"ץ בעבודת האדם בעקבתא דמשיחא⁶⁸, שאף שהעבודה אינה מצד השכל ולא מצד הרגש הלב, ועאכ"כ שאינה מצד התענוג, כי

אם באופן של קבלת עול בלבד, הרי לאידך גיסא, יש כזה העילוי היוטר גדול דמות הנצח, שלא נוגע לו זה שאינו מבין ומרגיש, ואין לו תענוג וכו', אלא עובד עבודתו בגלל שכן הוא רצון הכורא. וכזה נחוסף עור יותר מצד ההתנגדות והגזירות כ"י שבזמן הגלות, שע"י מתעורר להגבר בתוקף גדול, וכאופן דנצח ישראל לא ישקר ולא ינחם⁶⁹, שלא יכול לשלוט כזה שום שניני, כיון שעבודתו היא למעלה מכתות הנפש שהם בעלי שינויים. ודוה גם תוכן מאמר רבינו זקוק⁷⁰ בעל השמחה בשם הבעש"ט בפירושו הכתוב"ל כן בקודש חזיתך, הלאוי בקודש חזיתך (אז מיוזנששט זיך טיאל זיין בקודש חזיתך), היינו, הלאוי בקודש בזמן שביחמ"ק ה"י קיים. חזיתך בתשוקה גדולה כזו, בחיות ותוקף בלימוד התורה וקיום המצוות, כמו בזמן הגלות, במעמד ומצב דאין צ"י ועיף, שמצד זה שאין לו שום דבר (ער האט קיין זאך ניט און פילט קיין זאך ניט און האט צו קיין זאך ניט קיין שייכות), ה"ה מתעורר בתשוקה וצמאון ביותו, באופן דצמאה לך נפשי כמה לך בשירי⁷¹. ודוה הטעם שדוקא בדורות האחרונים ניכר ענין המטויות נפש יותר מאשר בדורות שלפניו, כי, בדורות שלפניו היו העינים דשכל והרגש הלב בגילוי יותר, וכיון שטו"כ אינם אלא כחות הנפש ולא עצם הנפש, הרי הם מעלילמים על עצם הנפש, משא"כ בדורות האחרונים שנתעלם גילוי השכל והרגש הלב, וקל יותר להיות גילוי עצם הנפש, וכאופן שתפעל פעולתה במחשבה דיכור ומעשה כפועל, להיות העבודה באופן של מטויות נפש.

ולמדו מוכן גם בנוגע לאופן ההמשכה מלמעלה, להבדיל באלף אלפי הכרלות, שמתעוררת ע"י עבודת האדם למטה. והיינו, שכאשר

עבודת האדם למטה קשורה עם תענוג, שכל או הרגש הלב, אזי גם ההמשכה מלמעלה היא באופן כזה [שהרי כל ההמשכות וההשפעות

זו ירושלים, וההודו זו בית המקדש, ולכאורה אך אפשר שמעשה בראשית קשור עם עיקודה של מדת החסד, וכמ"ש⁶⁴ כי אמרתי עולם חסד יכנה, ואילו בנין ירושלים ובה המקדש דלעתיד לבוא, שזוהי תכלית הכריאה [שאז יקויים היעוד⁶⁵ תגלה כבוד הוי' וגו', ואז יהי אמיתות הענין שהעולם כולו יהי ידידה לו ית"ש⁶⁶], ה"י קשור רק עם נצח והוד שאינם אלא ענפי החסד והגבורה.

(ז) **וכיאר** הענין יוכן ע"פ משל ממדת הונצחון באדם התחתון (שנקרא אדם ע"ש ארמא לעליון⁶⁷), דהנה, ענין הונצחון שייך

ומתעורר רק במקום שיש מוגו, ומצד זה שאינו יכול לסבל ההתנגדות, אזי עומד בכל התוקף כדי לנצח את המנגד. והענין כזה, שפעולת מדת הונצחון היא במקום שנתחלק התענוג והשכל מדכר זה [דאפשר שבחתילה ה"י הדבר מצד התענוג והשכל, אבל בהמשך הזמן, או לאחר כמה ראיות כ"י, נאכד התענוג והשכלי שבדבר], ונאכד ונסתלק גם הרגש הלב כ"י, ואין זה אלא שלא יכול לסבל את ההתנגדות לדבר זה. אמנם, אף שאין כזה ענין של שכל והרגש כ"י, כי אם נצח שהוא ענף החסד בלבד, מ"מ, הא גופא שיש התנגדות לדבר, מעורר אצלו את הכחות היותר פנימיים שבפנימיות נפשו שהם למעלה מכה השכל, ולמעלה אפילו מכה התענוג (שהרי אין לו תענוג בהדבר, כנ"ל), והיינו, שהנצחון תופס את עצמותו של האדם, ומצד זה נעשית הפעולה שלו בתוקף גדול ביותר, שמכטל כל ההעלמות וההסתרים. וכמשל הנהר שמימיו שוטפים במורצה, וסומתים אותו, הנה בתחילה גורמת הסתימה עיכוב המים, אבל, מצד העיכוב גופא נעשה החקבחות ויכוי המים ביותר ובחזק גדול עד שפורצים את הסתימה, ואז מתחדשת זרימת המים בחיות ושטורעם גדול יותר ממכו שה"י קודם הסתימה. ודוגמתו בנפש האדם התחתון, שההתנגדות מעוררת את כח הונצחון שחופס את עצמותו של האדם, ומצד זה נעשה הדבר חזק אצלו בתוקף גדול ביותר, עד כדי כך, ששום דבר אינו תופס מקום אצלו, ומוכן לבוכו את כל כחותיו וכל אוצרותיו, הן האוצרות שאצו בעצמו והן האוצרות שאצרו אבותיו בשבילו, אשר עד עתה לא רצה לגעת בהם, ובעפ"כ משקיע את הכל בהמלחמה, ועד שמעמיד את נפשו כסנה, וכל זה משום שענין הונצחון נוגע בפנימיות

שה"ש ג, ריש ע"ג.

ראה גם סה"ע שבהערה 23.

(71) תהלים טז, ג.

(69) שמואל"א טו, כט.

(72) שם, ב.

(70) ראה לק"ת דרשי שמע"ע צב, ב.

(67) ספר עשרה מאמרות מאמר אט כל חל

ח"ב פל"ג. של"ה ג, א, ב. ופ"ה.

(64) תהלים פט, ג.

(65) ישעי' מ, ה.

(66) ראה המשך תוס"ו ע' שגו. ובכ"כ.

לך את אוצרו הטוב⁸⁰. ועפ"י יחבאר גם מאור"ל הנצח זו ירושלים, דהנה, בפירושו ירושלים איתא בחוסי⁸¹: שהוא ע"ש יראה וע"ש שלם, דדיינו, שלילמות היראה⁸², שזו האוצר של יראת שמים. וזה הנצח זו ירושלים, שע"י העבודה באופן של נצחון, נמשך ומתגלה האוצר שלמעלה, שזוה"ע ירושלים, שלילמות היראה.

י) ויש להוסיף, שכן הוא גם בנוגע להמשכות והגלויים דחורה, דעם ומתוכים הגלויים בחורה בכלל, ועד"ז בנוגע להגלויים דפנימיות חתורה בדורות האחרונים גופא [כמ"ש האר"ז ל דדוקא בדורות אל האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה, ולא כבדורות הראשונים שתחכמת הקבלה היתה נסתרה ונעלמה מכל תלמידי חכמים, כי אם ליחדי סגולה בלבד⁸³]. דאף שבחתימה ה"י הגילוי דפנימיות החורה כאותיות וסנוח שלא ה"י שייך עדיין לשכל האנושי והטבעי, הרי דוקא בדורות האחרונים ממש, החל מגילוי תורת חסידות תב"ד ע"י בעל השמחה, נעשה הגילוי דפנימיות החורה באופן שיכול (ובמילא צריך) להיות מוכן אפילו לשכל האנושי ואפילו לשכל הטבעי, ועד שעיקר העבודה היא דוקא באופן כזה שאפילו הנוף נופש הבהמית יהיו חדורים (לא רק בגליא דחורה, אלא גם) בפנימיות החורה, ולכאורה אינו מוכן, דכיון שגדלה ביותר מעלת ויוקר החורה, אפילו גליא דחורה, ותאכרי"כ פנימיות החורה, למה מוכיבים אוצר יקר כזה. אך הענין הוא, שעד"ג הנצח זו ירושלים, והיינו, שכדי להיות הבנין דירושלים, יראה שלם ודאף שהתחלת העבודה היא ביראה תורה, הרי ע"ז נמשכת ומתגלה גם היראה עילאה (כנ"ל ס"ט). צריך לעמוד את ענין הנצחון בהאדם למטה (שע"ז מעוררים את ענין הנצחון בהאדם שעל הכסא), והיינו, שהאדם למטה הוא כמעמד ומצב שאינו מתחשב בשום דבר, אפילו לא בשכל דקדושה, ואפילו לא בנפש דקדושה, שזו הדיק רמסירת נפש, שמוסר לא רק את הגוף אלא גם את הנפש — מפני רצונו שתה"ל לו שייכות לחלק החורה שהוא הפנימיות דהגליא שבחורה, ועי"ז פועל למעלה הענין דכחברת אוצרות המלך, מלכא עילאה, שיומשך ויחגלה למטה (לא רק גליא

למטה הם במידה נמוך מדה⁸⁴, לפי ערך האתערותא דלחמא ולפי ערך כלי המקבילן, שחמתשכה היא כסדר השתלשלות, וכמילא ה"ה במדידה והגבילה. אבל כאשר האדם למטה עומד בתנועה שלמעלה מסדר ההשתלשלות שלו, שזוהי תנועת הנצחון, שבשכל זה מוכיב כל הכחות וכל הענינים עד כ"י מסירת נפש, ה"ז מעורר את תנועת הנצחון למעלה, וע"ז נעשית ההמשכה מבחינה שלמעלה מסדר השתלשלות, ובאופן שמכווניים ונותנים לו את האוצרות היקרים שהיו טמונים ונעורים עד תחת.

ט) וכיאר ענין האוצר דלמעלה שנמשך ומתגלה ע"י העבודה למטה באופן של נצחון, דהנה, אמרו חז"ל⁸⁵ אין לו להקב"ה כביב גנויו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר⁸⁶: יראת ה' היא אוצרו. וכן אמרו⁸⁷ אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד, שנאמר⁸⁸: ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וכו', וכתב⁸⁹: ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו', שכן בלשון יוני קורין לאחת הן, וס"ר רש"י, יחידה היא היראה בעולם. ובפרטיות יותר, כ' הפסוקים הנה"ל בנוגע להיראה שכאדם (ועתה ישראל גו' כי אם ליראה, והן יראת ה' היא חכמה), הם כ' דרונת ביראה, יראה תתא ויראה עילאה. דמ"ש ועתה ישראל גו' כי אם ליראה, קאי על יראה תתאה⁹⁰, שעל זה שייך לומר הלישון כי אם ליראה, היינו, שיראה היא מילתא זוטרת⁹¹. ומ"ש הן יראת ה' היא חכמה, קאי על יראה שלמעלה מהחכמה, שהיא מפתח היחידה שבנפש (כרייק לשון רש"י יחידה היא היראה), בתח"ת, שלמעלה אפילו מחכמה שבנפש. ועפ"ז צריך להבין אמנם אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בגב, ולכאורה, כיון שבאמור זה קאי (לא רק על יראה תתאה, אלא) גם על יראה עילאה, אך שייך לומר על זה הלישון בלבד, שהוא כמו הלשון כי אם, ששייך רק ליראה תתאה שהיא מילתא זוטרת. אך הענין הוא, שבה מרומז שכאשר האדם למטה מעורר בעצמו לכל הפחות המילתא זוטרת יראת תתאה, שזוהו אופן העבודה וקבלת על ומסירת נפש, הרי זה מעורר שיומשך לו גם יראה עילאה שנותנים מלמעלה, מהאוצר של יראת שמים, שעל זה מבקשים יפתח הרי

ובכ"ב.

יב. תבוא כת, יב.

80) תבוא כת, יב. תענית סו, א (ר"ה תו). מבי"ד פניו, 83) לשון חז"ל — יבמות לו, ב (בפרש"י, ושי"ב).

81) לקו"ת דרדשי ר"ה ס, ב. שה"ש נ, ג. 84) תניא אה"ק סכ"ז (קמב, ב).

73) יאה סהרדין צ, א. סוטה ת, ב ואילן.

74) ברכות לג, ב. 75) ישע"ל, נ.

76) שבת לא, ב. 77) עקב יו"ד, יב.

78) איוב כת, בת. 79) תניא פמי"ב (ס, טפ"ב).

ממרידה והגבלה, לא רק בנוגע להשפעות ורחינות, גילוי התורה ללא מדידות והגבלות, אלא גם בנוגע להשפעות גשמיות יקריים מ"ש יפתח הו"י לך את אוצרו הטוב — ע"י הקדמת פתיחת האוצר של ידע שמיים, ומזה יומשך רב טוב לישראל בכני חיי ומזוני ריחיי.

דחורה, אלא גם פנימיות התורה. וכיון שגילוי פנימיות התורה בדורות האחרונים הוא הכנה לביאת המשיח⁸⁸, אשר, עם היותו הכנה בלבד, מ"מ, צריכה להיות ההכנה מעין ודוגמת הישרד המקווה בביאת המשיח, לכן, חובה ומצוה בדורותינו אל שיהי' לימוד והפצת פנימיות התורה באופן שהילמוד תופס לא רק את המשכל דנפש האלקית, אלא שהמשכל דנפש האלקית יסביר זאת גם להשכל דנפש הטבעית, ועד שיחדור גם בהשכל דנפש הבהמית, שזוהי ההכנה להמעמד ומצב דלעתיד לבוא שיקויים היעוד⁸⁹ את רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

תמצית
Conclusion

י"א) וזמן צדקה עשה הקב"ה בישראל שפוזן לבין האומות, דהנה, בארץ אשר ובארץ מצרים (כלשון הכתוב⁹⁰ האובדים בארץ אשר והנחיתים בארץ מצרים), מבלי להשאיר אפילו פינה נדחת, לכן פיזר הקב"ה את ישראל לבין האומות, כדי שיכירו ויקבצו את כל הנמצאות דתהו שנתפזרו בכל המקומות. אמנם, אף שזוהי ענין של צדקה עבור הניצוצות דתהו, אין זו סיבה שבשכיל זה יהי' הפיזור וכוונת דנשיי, בה כשעה שהם מצד עצמם אינם זקוקים לכך. ועל זה אמרו חז"ל שהפיזור לבין האומות הוא צדקה בישראל, כפי שדרשו על הפסוק צדקת פרוזנו בישראל, היינו, שתכלית הכוונה היא הענין דצדקת פרוזנו בישראל, עתה מוקפת חומה, שזוהי"ע של מרידה והגבלה, וכלל חז"ל כמו שהיא למעלה ממרידה והגבלה, ועד"ז בישראל, שיכוואו לדוגא שלמעלה ממרידה והגבלה, פרוזנו בישראל, וכשביל זה צריך להיות הפיזור דיישראל לבין האומות דיקא, ששם חז"ל עבודתם מתוך תנועה שלמעלה ממרידה והגבלה, ועי"ז יקבלו כל ההמשכות וההשפעות מבחי' שלמעלה ממרידה והגבלה (כנ"ל ס"ז). ועד"נ כהחילת הכתוב מקול מחצצים בין משאבים ונו', דקאי על העבודה דלימוד התורה (קול יעקב) אליבא דנפשיי, שלומד תורה (לא בגלל השכל שבה, אלא) משום שהיא תורת הו"י, תורתו, חכמתו ורצונו ית', שאז ביכלתו לומר על טמא טמא ועל טהור טהור, לקבוע המחיצות השייכות להלכות שבת, חגיגה ומעילה (כנ"ל ס"ה), אשר, עי"ז באים להיעוד המקווה דצדקת פרוזנו בישראל, ע"ד פרוזות תשב ירושלים, היינו, שכל ההשפעות הם כאופן שלמעלה

87) ישע"י כו"י, יג. זכרי"ג, ב. ת. (88)

88) ראה לק"ש חט"ז ע' 282. וכנ"מ. זכרי"ג, ב. (86)